

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kielce, dnia 03.07.2018 r.

PSZ.II.431.22.2018

ŚWIĘTOKRZYSKI URZĄD WOJEWÓDZKI	
w Kielcach	
Oddział Obsługi Klienta	
Wysł. dnia	05. 07. 2018
L.dz.	zał. ....
Podpis	

Kierownik
Miejsko-Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
ul. Batalionów Chłopskich 62
28 – 160 Wiślica

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli w trybie zwykłym, która przeprowadzona została w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wiślicy w dniach **8 i 11 czerwca 2018 r.**

Kontrola przeprowadzona była na podstawie:

- art. 186 pkt. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017 r., poz. 697 ze zm.).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

1. Pani Anna Krupa – Pawłowska – Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 06), upoważnienie nr 352/2018 z dnia 01.06.2018 r.- inspektor kierujący zespołem inspektorów;
2. Pani Anna Konieczna — Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 02), upoważnienie nr 353/2018 z dnia 01.06.2018 r.

Zakresem kontroli objęte zostały następujące zadania:

- 1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.**
- 2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.**
- 3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:**
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,**
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.**
- 4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.**
- 5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.**
- 6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.**

Okres objęty kontrolą: 01.01.2017 r. do dnia kontroli.

Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta, w szczególności przez określenie stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości, a także zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

Organizacja pracy z rodziną na terenie gminy Wiślica.

Zadania z zakresu wspierania rodziny ujęte w zakresie kontroli na terenie Gminy Wiślica realizuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiślicy.

Ośrodek posiada numer REGON: 290829328 i NIP: 655-16-86-491.

Od 1 stycznia 2018 r. Wiślica uzyskała prawa miejskie, w związku z czym dotychczas funkcjonujący Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej został przekształcony na Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Kierownik Ośrodka, posiada stosowne upoważnienia nadane zarządzeniami Wójta

Gminy Wiślica tj. Zarządzenie nr 99/2011 z dnia 30 grudnia 2011 r. w sprawie upoważnienia Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie zadań dotyczących pracy z rodziną (zał. nr 2) oraz Zarządzenie nr 151/2016 z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie upoważnienia Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiślicy do postępowań w sprawach o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, a także wydawania w tych sprawach decyzji (zał. nr 3).

Ośrodek funkcjonuje w oparciu o Statut przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/254/2017 Rady Gminy Wiślica z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie uchwalenia statutu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiślicy. Statut Ośrodka w związku z przekształceniem uzyskał moc obowiązywania od 1 stycznia 2018 r. W statucie wskazano, że Ośrodek jest jednostką organizacyjną miasta i gminy Wiślica utworzoną w celu realizacji zadań własnych gminy i zadań zleconych w gminie z zakresu pomocy społecznej. W podstawach prawnych funkcjonowania Ośrodka wskazano m.in. ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Zgodnie ze statutem Ośrodek realizuje zadania wynikające z powyższych ustaw, co zostało wyszczególnione w § 12 Statutu, gdzie wskazano wszystkie zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej zgodnie z art. 176 ustawy oraz w § 15 Statutu, który określa, że do zadań z zakresu wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” należą w szczególności koordynacja działań i poradnictwo prowadzone przez asystenta rodziny oraz wypłata jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł.

Ponadto jednostka funkcjonuje w oparciu o Regulamin Organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Nr 2/2018 Burmistrza Miasta i Gminy Wiślica z dnia 2 stycznia 2018 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiślicy. Zgodnie z § 5 Regulaminu w strukturze organizacyjnej Ośrodka wśród samodzielnych stanowisk pracy wyodrębniono stanowisko asystenta rodziny. W § 23 Regulaminu określono zakres czynności asystenta rodziny, zgodny z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Gmina Wiślica posiada 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018. Program przyjęty został Uchwałą Nr XVIII/149/2016 Rady Gminy Wiślica z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie zatwierdzenia i realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wiślica na lata 2016-2018.

Program składa się z następujących części:

- **Wprowadzenie**, gdzie zdefiniowano pojęcie rodziny.
- **Uzasadnienie wprowadzenia Programu**, w którym wskazano, że zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej opracowanie gminnego programu wspierania należy do zadań własnych gminy.
- **Założenia Programu**, głównym założeniem jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mających na celu przywrócenie im zdolności do wypełniania tych ról poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.
- **Odbiorcy Programu**, którymi są rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia i nie sprawuje należytej opieki; przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.
- **Cele i zadania Programu**, jako cel główny wskazano „*Wspieranie rodziny poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych*”. Cel główny uzupełniono następującymi celami szczegółowymi, przy których wskazano działania służące realizacji założeń:
  1. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym.
  2. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
  3. Monitorowanie sytuacji rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
  4. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży i minimalizowanie ich występowania.
  5. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się niesieniem pomocy rodzinom.
- **Zakładane efekty realizacji Programu** to: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka, umożliwienie powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny.
- **Realizatorzy Programu**, koordynatorem programu jest Ośrodek w Wiślicy współpracujący przy jego realizacji z następującymi instytucjami: Urząd Gminy w Wiślicy, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariat Policji w Solcu Zdroju, Placówki oświatowe, Zakład Opieki Zdrowotnej, Powiatowy Urząd Pracy w Busku Zdroju.
- **Źródła finansowania Programu**, finansowanie Programu odbywa się w ramach środków budżetu gminy Wiślica, dotacji, dofinansowań oraz z programów rządowych.

- **Monitoring i ewaluacja Programu**, polega na gromadzeniu informacji, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie.
- **Podsumowanie**, w którym wskazano m.in., że program zakłada tworzenie korzystnych warunków do prawidłowego funkcjonowania rodzin na terenie gminy Wiślica.

Zgodnie z Programem Ośrodek do dnia 31 marca każdego roku przedkłada Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu. W trakcie kontroli przeanalizowano „Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2017”, z którego wynika, że Ośrodek realizuje zaplanowane zadania i zapewnia rodzinom wsparcie. W 2017 r. na terenie gminy Wiślica pomocą asystenta rodziny objęto 11 rodzin, w których przebywało 21 dzieci, szczegółowe zestawienie ilościowe i jakościowe zostało zawarte w sprawozdaniu (zał. nr 4).

Podsumowując stwierdzić należy, że przy opracowaniu kolejnego programu wskazane jest dokonanie analizy i diagnozy potrzeb mieszkańców gminy w zakresie wspierania rodziny tak, by założenia i planowane działania odpowiadały ich potrzebom.

2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

MGOPS w Wiślicy zatrudnia jedną osobę na stanowisku asystenta rodziny na podstawie umowy zlecenia. W 2017 r. zatrudniono asystenta na cały rok kalendarzowy począwszy od 2 stycznia 2017 r. Natomiast w 2018 r. umowa została zawarta od 3 kwietnia do 31 grudnia 2018 r. Z wyjaśnień Kierownika Ośrodka wynika, że brak ciągłości w zatrudnieniu asystenta był spowodowany niewystarczającymi środkami finansowymi (zał. nr 5).

Zdaniem osób kontrolujących brak ciągłości w zatrudnieniu asystenta rodziny przekłada się na niską efektywność pracy z rodzinami oraz nie zapewnia im odpowiedniego wsparcia.

W trakcie kontroli ustalono, że osoba zatrudniona na stanowisku asystenta rodziny posiada wymagane kwalifikacje zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W teczce osobowej asystenta znajdowały się oświadczenia potwierdzające wymagania, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 – 4 ustawy.

Praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego oraz asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 i 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zakres czynności pracownika zawarty w aktualnej umowie zleceniu jest zgodny z art. 15

ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, uwzględniono w nim także zadania wynikające z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W kontrolowanym okresie ośrodek nie zapewniał asystentowi możliwości podnoszenia kwalifikacji.

Zapis w umowie zleceniu zawartej z asystentem rodziny jest sprzeczny z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz statutem i regulaminem ośrodka. Paragraf 9 umowy brzmi: „Zleceniobiorca jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi i rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach oraz samokształcenie. Zleceniodawca nie będzie pokrywał kosztów udziału w szkoleniach, kursach oraz innych formach doksztalcania”. Zgodnie z art. 176 pkt. 2 ustawy do zadań własnych gminy należy tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. Zapis ten przywołano w statucie ośrodka, ponadto zapisy dotyczące podnoszenia kwalifikacji przez pracowników, w tym asystenta rodziny zawarte są także w regulaminie ośrodka. W związku z powyższym Kierownik Ośrodka złożyła wyjaśnienie, z którego wynika, że ze względu na formę zatrudnienia asystenta na umowę zlecenie Ośrodek nie może pokrywać kosztów szkoleń i dojazdu (zał.nr 6).

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

W roku 2017, asystent współpracowała z 11 rodzinami. W roku bieżącym - od kwietnia do dnia kontroli opieką asystenta objętych było 11 rodzin. Aktualnie asystent pracuje z 8 rodzinami. W okresie od stycznia do końca marca 2018 r., Ośrodek nie zatrudniał asystenta. Opiekę nad rodzinami sprawował pracownik socjalny (zał. nr 7), co zostało udokumentowane w postaci notatek służbowych (zał. nr 8). Żadna z rodzin nie została zobowiązana do pracy z asystentem przez Sąd.

Najczęstszymi powodami objęcia rodzin wsparciem asystenta na terenie gminy Wiślica są: nieprawidłowe wypełnianie funkcji rodzicielskich, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, nieumiejętność gospodarowania budżetem domowym, trudne warunki bytowe, niepełnosprawność dzieci, uzależnienie od alkoholu.

Niepokojący jest fakt, że w 8 na 11 rodzin występuje problem związany z trudnymi warunkami bytowymi, a w 7 uzależnienie od alkoholu.

W trakcie kontroli przeanalizowano dokumentację wszystkich rodzin objętych asystenturą.

Objęcie rodziny asystenturą odbywa się zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, t.j. w przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy oraz dokonuje analizy sytuacji rodziny. W wywiadach środowiskowych znajdowała się informacja o konieczności przydzielenia rodzinie asystenta (**zał. nr 9**). Informacja ta została zatwierdzona przez kierownika Ośrodka (podpis i pieczęć kierownika), co było jednoznaczne z wyrażeniem przez niego zgody na objęcie rodziny opieką asystenta. Następnie rodziny wyraziły pisemne zgody na współpracę z asystentem rodziny (**zał. nr 10**), które również zostały podpisane przez kierownika Ośrodka.

Teczki rodzin zawierały następującą dokumentację:

- **Aktualizacja planu pracy z rodziną (zał. nr 11)** – dokument sporządzany co miesiąc zawierający m.in. działania, które zostały zrealizowane przez członków rodziny, krótki opis sytuacji rodziny, cele i działania krótkoterminowe oraz podpisy: asystenta, pracownika socjalnego i członka rodziny. W dokumentacji rodzin brak było planu docelowego, który sporządzony został po rozpoczęciu współpracy asystenta z rodziną.
- **Karta pracy z rodziną (zał. nr 12)**, która zawiera informację o wizytach w rodzinie, tj. datę wizyty, miejsce spotkania i czas trwania spotkania oraz podpis asystenta rodziny.
- **Karta pracy własnej asystenta rodziny (zał. nr 13)** sporządzana co miesiąc, która zawiera datę wizyty u rodziny, informacje o zrealizowanych działaniach oraz podpis asystenta.
- **Informacja tabelaryczna (zał. nr 14)** zawierająca następujące dane: datę wizyty, miejsce spotkania, czas trwania wizyty, cel wizyty oraz podpis asystenta i członka rodziny.
- **Protokół z posiedzenia asysty (zał. nr 15)**, w trakcie kontroli przedstawiono do wglądu kontrolującym 2 protokoły, z których wynika, że w posiedzeniu uczestniczyło dwóch pracowników socjalnych i jeden asystent. Omawiano problemy edukacyjne dzieci z rodzin objętych opieką asystenta oraz zaplanowano działania w celu przezwyciężenia problemów.

Poza wyżej wymienionymi, asystent sporządza również **protokoły (zał. nr 16)**, które stanowią opis wizyty u rodziny, a także **sprawozdanie** z realizacji działań asystenta rodziny w konkretnym dniu (**zał. nr 17**). Wszystkie ww. dokumenty (poza planem) dotyczą kontaktów z rodziną, a informacje w nich zawarte powielają się. Kontrolujący zaproponowali, by na bazie tych dokumentów stworzyć jeden zawierający wszystkie dane (datę wizyty, czas jej trwania, miejsce/rodzaj kontaktu, np. osobisty w domu osoby objętej opieką lub w innym miejscu lub

telefoniczny, opis sytuacji zastanej, informację na temat działań podjętych przez asystenta, ustalenia z wizyty, podpis asystenta).

Na podstawie analizy dokumentacji rodzin oraz informacji zawartych w załączniku nr 1 cz. III, asystent rodziny w ramach zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, realizuje następujące zadania:

- **udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego** – w ramach zadania podejmowane były przez asystenta następujące działania: udzielanie porad i wskazówek dotyczących dbania o higienę osobistą, sprzątania i dbania o porządek w domu; zachęcanie rodziców do angażowania dzieci w prace porządkowe w domu oraz do gotowania, regularnego spożywania posiłków, prawidłowego odżywiania dzieci oraz do dokonywania systematycznych prac remontowych i porządkowych na rzecz domu; motywowanie rodziców do wyrabiania u dzieci nawyków higienicznych; regularnego spłacania kredytów; pomoc w racjonalnym gospodarowaniu budżetem domowym i planowaniu wydatków;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz problemów wychowawczych z dziećmi** – z informacji uzyskanych od Kierownika (zał. nr 18) wynika, że Ośrodek w Wiślicy nie zatrudnia specjalistów. Rodziny objęte wsparciem asystenta korzystają z pomocy specjalistów zatrudnionych w PCPR w Busku-Zdroju (porady prawne, mediacje, usługi psychologiczne). Asystent realizując zadanie dotyczące problemów socjalnych udzielał rodzinom głównie pomocy w pozyskiwaniu świadczeń z pomocy społecznej, przypominał o konieczności terminowego dokonywania opłat oraz motywował do wizyt lekarskich. W zakresie pomocy rozwiązywania problemów psychologicznych, asystent udzielał pomocy poprzez: motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego i do zachowania abstynencji, proponował rodzinom, by korzystały z usług Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i prowadził rozmowy wspierające. W ramach pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, asystent udzielał wskazówek dotyczących metod wychowawczych oraz porad dotyczących postaw rodzicielskich, a także wskazówek dotyczących pracy z dzieckiem niepełnosprawnym (słabo widzącym), zachęcał rodziców do monitorowania osiągnięć szkolnych dzieci i do wspólnego oraz aktywnego spędzania czasu wolnego;
- **wspieranie aktywności społecznej** - zadanie realizowane było głównie poprzez

motywowanie rodzin do współpracy ze szkołą, placówką opiekuńczo-wychowawczą, specjalistami zajmującymi się problematyką rodzin, instytucjami, a także do udziału w imprezach okolicznościowych dotyczących dzieci;

- **motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej** - asystent motywował członków rodziny do poszukiwania pracy i do rejestracji w urzędzie pracy, pomagał w sporządzaniu CV i podania o pracę, wskazywał pozytywne skutki z podjęcia zatrudnienia i utrzymania pracy zarobkowej. Ponadto asystent zachęcał do podnoszenia kwalifikacji, poprzez udział w kursach (jedna osoba uczestniczyła w kursie kwalifikacyjnym, po którym otrzymała pracę);
- **motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych oraz udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych, a także prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci** – zadanie realizowane było poprzez: zachęcanie rodzin do udziału w imprezach organizowanych przez szkołę; prowadzenie indywidualnych rozmów z dziećmi na temat obowiązków szkolnych i właściwych relacji z rodzicami, pomaganiu w odrabianiu lekcji, zachęcaniu do nauki i wywiązywania się z obowiązków szkolnych, a także wspieraniu i instruowaniu rodziców w zakresie edukacji dzieci, w tym pomocy w nauce i odrabianiu prac domowych. Ponadto dzieci korzystają ze wsparcia pedagoga szkolnego;
- **podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin** – w kontrolowanym okresie asystent nie podejmował działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- **dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17** – asystent dokonuje okresowej oceny sytuacji rodzin, w formie sprawozdań co pół roku zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dokument poza danymi rodziny zawiera datę sporządzenia, opis sytuacji przed objęciem rodziny opieką asystenta, cele współpracy, informacje o działaniach podjętych w ciągu ostatnich 6 miesięcy i postępach, informacje o współpracy z osobami/instytucjami asystenta i rodziny, a także propozycje działań, które będą podejmowane wobec rodziny. Sprawozdania podpisane są przez asystenta rodziny i kierownika (zał. nr 19);
- **monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną** – w 2017 r.

zakończona została współpraca z jedną rodziną z powodu śmierci dziecka na skutek nieszczęśliwego wypadku (**zał. nr 20**). Natomiast w 2018 r. zakończono współpracę z dwoma rodzinami. Z jedną rodziną z powodu zmiany miejsca zamieszkania, a z drugą ze względu na osiągnięcie założonych celów. W przypadku rodziny, która zmieniła miejsce zamieszkania – wysłana została do MGOPS właściwego ze względu na nowe miejsce zamieszkania rodziny informacja dotycząca sytuacji rodziny (**zał. nr 21**). Monitoring prowadzony jest przez asystenta i pracownika socjalnego, poprzez wizyty u rodziny i kontakt ze szkołą. Z monitoringu sporządzane są notatki (**zał. nr 22**).

- **sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach** – w okresie objętym kontrolą (w 2017 r.), asystent sporządził jedną opinię na wniosek sądu,
- **współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny** - jednostki i osoby, z którymi asystent współpracuje najczęściej to: placówki służby zdrowia, szkoły, do których uczęszczają dzieci rodzin objętych opieką (pedagog szkolny, wychowawcy, nauczyciele), placówka opiekuńczo-wychowawcza, sąd, kurator, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Busku-Zdroju, pracownicy socjalni zatrudnieni w Ośrodku, Powiatowy Urząd Pracy;
- **udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej** - w okresie kontroli, asystent nie uczestniczył w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dzieci z terenu gminy Wiślica, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej;
- **współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9 a lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną** – asystent współpracował z zespołem interdyscyplinarnym i grupą roboczą w przypadku 3 rodzin dotkniętych przemocą (Niebieska Karta), uzależnieniem od alkoholu. Ustalenia Zespołu, tj. mobilizowanie do abstynencji i zachęcanie do udziału w terapii zostały podjęte przez asystenta w pracy z rodzinami.

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

Zgodnie z informacją zawartą w **załączniku nr 1 część IV**, w kontrolowanym okresie powyższe zadanie nie było realizowane. Na terenie gminy Wiślica brak jest rodzin wspierających ze względu na fakt, że żadna z rodzin objętych wsparciem asystent nie zwracała się o pomoc w powyższej formie.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z informacją zawartą w załączniku nr 1 część V w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywa 3 dzieci (rodzeństwo) z terenu gminy Wiślica. Dzieci zostały umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Pacanowie od dnia 14 stycznia 2010 r.

W związku z powyższym, zgodnie z art. 238 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina nie ma obowiązku współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Rodzina, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej została objęta wsparciem asystenta rodziny.

5. Prowadzenie monitoringu sytuacji zamieszkanego na terenie gminy dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Kierownika Ośrodka oraz zawartymi w załączniku nr 1 część VI na terenie gminy Wiślica nie ma rodzin zagrożonych kryzysem w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których przebywają dzieci. Wszystkie rodziny wymagające wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zostały objęte pomocą asystenta rodziny.

6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

Gmina Wiślica w okresie objętym kontrolą zrealizowała trzy wnioski o przyznanie jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 4000,00 zł. Podczas kontroli sprawdzono te czki 3 rodzin, którym wypłacono świadczenia. W teczkach znajdowały się następujące dokumenty:

- wnioski o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia wg wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2016 r.;
- zaświadczenia lekarskie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wystawione przez lekarza neonatologa;
- zaświadczenia, że kobiety pozostawały pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia

ciąży do porodu;

- decyzje o przyznaniu świadczenia.

Po zapoznaniu się z dokumentacją stwierdzono, że wnioski, zaświadczenia oraz wydane decyzje są zgodne z zapisami ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Kierownika Ośrodka oraz zawartą w załączniku nr 1 część VII żadna z powyższych rodzin nie występowała z wnioskiem o przydzielenia jej asystenta rodziny. W teczkach rodzin brak jest dokumentu potwierdzającego fakt proponowania rodzinom pomocy w postaci asystenta rodziny, dlatego osoby kontrolujące zaproponowały Kierownikowi Ośrodka opracowanie takiego dokumentu.

Ocena realizacji zadań objętych zakresem kontroli:

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiślicy jest jednostką organizacyjną miasta i gminy Wiślica utworzoną w celu realizacji zadań własnych i zleconych gminie m.in. z zakresu wspierania rodziny. Ośrodek funkcjonuje w oparciu o Statut i Regulamin Organizacyjny. W statucie zostały uwzględnione wszystkie zadania własne gminy wynikające z art. 176 ustawy o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W regulaminie wyodrębniono stanowisko asystenta rodziny oraz określono jego zakres czynności zgodny z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Kierownik Ośrodka posiada stosowne upoważnienia do prowadzenia postępowań wynikający z powyższych ustaw.

Opracowanie i realizacja 3 – letniego gminnego programu wspierania rodziny: zadanie realizowane prawidłowo. Gmina Wiślica posiada 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018, który zakłada stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodzin. W Programie nie dokonano analizy i diagnozy potrzeb mieszkańców gminy w zakresie wspierania rodziny.

Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia przez nich kwalifikacji: MGOPS w Wiślicy zatrudnia jedną osobę na stanowisku asystenta rodziny, która spełnia wszystkie wymagania kwalifikacyjne wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ośrodek nie zapewnia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez

i systemie pieczy zastępczej. Ośrodek nie zapewnia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny, za względu na formę zatrudnienia co jest niezgodne z art. 176 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. **W związku z powyższym zadanie jest realizowane prawidłowo z uchybieniami.**

Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa: zadanie realizowane jest prawidłowo z uchybieniami. Uchybienia dotyczą: braku ciągłości pracy asystenta z rodziną na skutek czasowego zatrudniania asystenta oraz braku planu pracy z rodziną, który sporządzony został po rozpoczęciu współpracy asystenta z rodziną.

Praca asystenta z rodzinami prowadzona jest prawidłowo. Dokumentacja dotycząca pracy z rodziną prowadzona przez asystenta świadczy o tym, że działania podejmowane przez asystenta są adekwatne do potrzeb danej rodziny.

Na terenie gminy Wiślica nie ma specjalistów, z pomocy których mogłyby korzystać rodziny. Ponadto brak jest wsparcia edukacyjnego dla dzieci z problemami szkolnymi. Niepokojący jest fakt, że ponad połowa rodzin objętych opieką asystenta boryka się z problemami mieszkaniowymi, polegającymi głównie na braku własnego lokalu mieszkalnego.

W związku z powyższym zasadne byłoby, by w przyszłości tak kreować rozwój gminy, by planowane kierunki działań uwzględniały potrzeby mieszkańców gminy w zakresie lokali mieszkalnych, lokalnego wsparcia specjalistycznego i edukacyjnego.

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających: zadanie nie jest realizowane ze względu na brak rodzin wspierających. Na terenie gminy Wiślica nie funkcjonują rodziny wspierające, w kontrolowanym okresie żadna z rodzin objętych asystenturą nie zgłaszała potrzeby dodatkowego wsparcia w formie rodziny wspierającej.

Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym: zadanie nie jest realizowane, Gmina nie ponosi kosztów pobytu 3 dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, ze

względu na umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej przed dniem wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. przed 1 stycznia 2012 r.

Prowadzenie monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy: zadanie nie jest realizowane, na terenie gminy Wiślica nie ma rodzin zagrożonych kryzysem w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których przebywają dzieci. Wszystkie rodziny wymagające wsparcia w tym obszarze zostały objęte pomocą asystenta rodziny.

Koordynowania działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”: zadanie realizowane prawidłowo, MGOPS w Wiślicy wypłacił 3 jednorazowe świadczenia z tytułu urodzenia się żywego dziecka posiadającego zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 cyt. ustawy. Teczki rodzin zawierały niezbędne dokumenty potrzebne do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia. Żadna z rodzin nie skorzystała z pomocy asystenta rodziny.

Powyższych ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z Kierownikiem MGOPS i asystentem rodziny;
- analizy dokumentacji: załącznika do kontroli, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego wystąpienia, statutu i regulaminu organizacyjnego MGOPS, dokumentacji dotyczącej kwalifikacji asystenta rodziny, dokumentacji asystenta oraz innej dokumentacji dotyczącej zakresu kontroli.

Mając powyższe na uwadze wydaje się następujące zalecenia:

1. Przy opracowaniu kolejnego gminnego programu wspierania rodziny dokonać analizy i diagnozy potrzeb mieszkańców w zakresie wspierania rodziny, a także uwzględnić potrzeby w obszarze zapewnienia lokali mieszkalnych, lokalnego wsparcia specjalistycznego i edukacyjnego.
2. Realizować zadanie wynikające z art. 176 pkt. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczące tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny poprzez zmianę formy zatrudnienia.

3. Zgodnie z art. 176 pkt. 3a 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zapewnić rodzinom przeżywającym trudności wsparcie i pomoc asystenta rodziny poprzez ciągłość jego zatrudnienia.
4. Opracować i realizować docelowe plany pracy z rodziną, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017 poz. 697 ze zm.) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 197 e i 197 f ustawy o której mowa, w przypadku niepodjęcia lub niewykonania czynności wynikających z zaleceń pokontrolnych, mających na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych istotnych uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki opiekuńczo-wychowawczej, wojewoda może orzec o czasowym lub stałym cofnięciu zezwolenia na prowadzenie tej placówki.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli zostaną ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania realizacji obowiązków ustawowych, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego, w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.

W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcę zastępczego w terminie, o którym mowa, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 10 000 zł.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednakowych egzemplarzach, z czego jeden przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, a drugi włącza się do akt kontroli.

.....
Anne Krupę - Pastowską
.....
Anna Kowalczyk
.....

ef
(osoby kontrolujące)

Z up. WOJEWODY ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Michał Pasiek
.....
ZASTĘPCA DYREKTORA
WYDZIAŁU POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA
(zarządzający kontrolę)